

Konsekvenser av vannbårne sykdomsutbrudd

Siden forrige utgave av VANN har det vært et stort vannbårent sykdomsutbrudd på Askøy. Dette var det første vannbårne utbruddet på 12 år i Norge. Det siste var på Røros i 2007 der ca 1500 mennesker ble syke av *Campylobacter*, og før dette var det et utbrudd av *Giardia* i Bergen i 2004 som medførte anslagsvis 6000 syke personer. Flere vannbårne utbrudd har også blitt rapportert i nyere tid knyttet til «moderne» vannforsyningssystemer, både i Norden og USA/Canada. Til tross for disse kjente tilfellene skjer vannbårne utbrudd relativt sjelden i Norge. Felles for alle utbrudd som smitter befolkningen gjennom vannforsyningen, er at det blir en svært alvorlig situasjon med store beredskapsmessige utfordringer og samfunnsmessige konsekvenser for lokalbefolkningen.

På Askøy ble utbruddet oppdaget av noen observante sykepleiere som opplevde en uvanlig strøm av pasienter med mageinfeksjon på legevakten. Alarmen gikk fort, og grunnet lokal-kunnskap ble kilden til utbruddet raskt koblet til et begrenset område i et vannforsyningssystem i kommunen. Kommunen sendte ut kokevarsel og koblet ut et høydebasseng som var antatt å være kilden til forurensning. I dagene som fulgte ble det klart at det var *Campylobacter* som var årsaken til mageinfeksjonen, og denne bakterien ble også funnet i høydebassenget. *Campylobacter* er den vanligste rapporterte årsaken til vannbårne utbrudd, og gir en mageinfeksjon som stort sett går over av seg selv. Totalt ble det estimert 2000 syke og utbruddet varte i overkant av én uke. Håndteringen av utbruddet i etterkant ble gjenstand for hyppig oppdatering i media, som dekket saken med et enormt omfang.

Utbruddet på Askøy er en viktig påminnelse om at vannforsyningen er sårbar for forurensning, og hvor alvorlig det kan bli når mange smittes i løpet av kort tid. Når et utbruddet først har skjedd, er det viktig å ta lærdom av hendelsen for å unngå at lignende skjer igjen. Kilden til dette utbruddet var et fjellbasseng som ble etablert i råsprenget fjell for ca 50 år siden. Et felles trekk ved råsprenget bassenger er at de fra naturens side ikke er helt tette. Et av læringspunktene er for eksempel i hvilken grad tilsvarende høydebassenger på distribusjonssystemene i andre vannforsyningssystemer er sårbare for forurensning. Det er betimelig å stille spørsmålet; -hvorfor dette høydebassenget i vannforsyningssystemet på Askøy ble forurenset først nå, ettersom det ikke er påvist forurensning på 50 år? Én forklaring kan være et kraftig regnskyll som inntraff om lag én uke før utbruddet. Dette kom etter en lengre periode med tørke. Det er mulig at denne kraftige regneepisoden kombinert med tørkeperiode i forkant har vært tilstrekkelig til å forurense høydebassenget gjennom sprekker i fjellet, og på en måte som ikke har vært tilfelle før. Det kan derfor være nærliggende å spørre seg om utbruddet på Askøy er et eksempel på påvirkning av et «klima i endring» der vi kan forvente stadig flere nedbørepisoder med flom, samt lengre perioder med sommertørke. Konsekvensen av dette blir i så fall at man bør vurdere risikoen for vannforsyningen på et annen måte enn tidligere, og spesielt sette søkelyset på distribusjonssystemet.

Trygt drikkevann er noe som ofte blir tatt for gitt hos oss her i Norge. Et utbrudd som det som skjedde på Askøy er en sterk påminnelse om at

smitte gjennom drikkevann kan få store konsekvenser. Det ligger et omfattende forebyggende arbeid bak å trygge drikkevannet, slik at det fortjener befolkningen sin tillit. Dette er en oppgave som involverer mange i en kommune – både det administrative og politiske miljøet. Disse må være sitt ansvar bevisst for å sikre at

både langsiktige og forebyggende tiltak blir prioritert, og at beredskapen er på plass. Det har lenge vært bekymring knyttet til konsekvenser av et aldrende vannforsyningsystem i Norge. Vannforeningen vil følge med på hvordan utbruddet på Askøy vil få betydning for utviklingen av vannforsyningen i Norge.

«Der er dugg til hvert eneste gresstrå»

- Kinesisk ordtak

Design, Petter Wang